

Indledning

Formålet med denne hvidbog er at beskrive håndkirurgiens status i Danmark, hvad angår struktur, virksomhedsområder samt visioner for fremtiden. Skriftet er tænkt anvendt som et dokumentationsgrundlag i diskussioner af såvel politisk som faglig karakter.

En normal håndfunktion er en forudsætning for at man kan fungerer i en stadig mere teknologisk præget hverdag. Hånden er et uhyre kompliceret instrument med stor akkuratess i sine finmotoriske grebsfunktioner samt en betydelig kraftudvikling såfremt der er behov derfor. Det er karakteristisk for håndkirurgien at den i høj grad inkluderer kompetenceområder fra flere specialer. Mikrokirurgiske, plastikkirurgiske og neurokirurgiske teknikker er integrerede elementer i håndkirurgien. Håndens anatomi er kompleks, og selv tilsyneladende mindre skader kan få betragtelige sociale og økonomiske konsekvenser for skadelidte og samfundet. Den gennemsnitlige alder for patienter med skader på hånden er omkring 30 år og den tidlige del af behandlingsforløbet er ofte afgørende for resultatet.

Forudsætningerne for en tilbagevenden til samme erhverv som tidligere efter en skade er således tæt relateret til kompetencen hos det behandelende team.

Ved knoglebrud på hånden må klassiske behandlingsmetoder tillempes med forsigtighed grundet risikoen for sammenvoksninger og stivhed af leddene. Stabilisering af et knoglebrud må derfor foretages med speciel hensyntagen til denne interaktion mellem bløddelene og skelettet. Tidlig initiering af træning er ofte en vital og iblandt resursekrævende del af efterbehandlingen.

Senelæsoner kan i høj grad kompromittere håndfunktionen og selv en enkelt finger med nedsat bevægelighed kan give anledning til daglige gener. En korrekt udført tidlig behandling, baseret på opdateret viden og erfaring vil ofte sikre en normal funktion.

Håndens følesans er en vigtig komponent for funktion såvel som kommunikation.

Følesansen er forudsætningen for et normalt greb, beskyttelse mod skader samt af stor betydning for vores oplevelse af omverdenen. En nerveskade på hånden kræver en kompetent kirurgisk intervention, om end der er meget tilbage at ønske hvad angår de funktionelle resultater, selv efter en tilsyneladende optimal behandling.

Hånden er ofte en af de få synlige dele af kroppen og dermed en vigtig ingrediens i vores kropssprog. Mange beskriver at håndens udseende spiller en stor rolle for det umiddelbare indtryk af en ikke tidligere kendt person. Rekonstruktion af en hånd fokuserer primært på reetablering af grebsfunktionerne men det kosmetiske udtryk kan have en anelig social betydning.

Ved omfattende håndskader må mange faktorer således indgå i vurderingen og kompleksiteten er tilsvarende stor.

Mange medfødte eller erhvervede sygdomme i hånden tilkommer uden forudgående skader. Disse tilstande kan på samme vis have indflydelse på funktionen med samme konsekvenser som ovenfor beskrevet. En række af disse sygdomme er komplicerede at behandle, eller så sjældne at det er svært at erhverve et tilstrækkeligt erfaringsgrundlag. Sundhedsstyrelsen rekommanderer at behandlingen af sådanne diagnoser centraliseres til nogle få afdelinger i Danmark og Dansk Selskab for Håndkirurgi støtter dette synspunkt. Det er af stor vigtighed at indsamle og strukturerer erfaringerne til gavn for den fremtidige behandling af patienter med håndkirurgiske lidelser. Kvalitetssikring på alle niveauer må indgå som en væsentlig bestanddel i diskussionerne om den videre udvikling af fagområdet.

Historie

Operationer på hænder er blevet udført langt tilbage i historien. Den tidlige kirurgi på hånden var frem for alt tilegnet behandlingen af de akutte skader. Rekonstruktiv håndkirurgi var næsten ukendt og de kirurgiske instrumenter der var til rådighed var frembragt med tanke på andre typer af operationer.

Det første videnskabelige selskab til varetægelse af kirurgiske sygdomme på hånden blev dannet i USA i 1946 (American Society for Surgery of the Hand). Den første egentlige håndkirurgiske afdeling i Skandinavien så dagen lys i Gøteborg i 1947 på initiativ af Erik Moberg. Denne introducerede ideen om håndkirurgi som et selvstændigt fagområde. Få år efter i 1951 oprettede man Nordisk klub for håndkirurgi, senere kaldet Scandinavian Society for Surgery of the Hand ved et møde i København. Det skandinaviske selskab var det første håndkirurgiske selskab udenfor USA.

Overlæge Knud Bang Rasmussen

Overlæge Knud Bang Rasmussen var på flere besøg i Gøteborg og bragte siden eksemplet til Danmark hvor han blev håndkirurgisk overlæge på Ortopædisk Hospital i 1958. Siden har en række fremstående håndkirurger i Danmark udviklet området til dets nuværende status.

Dansk Selskab for Håndkirurgi

Dansk Selskab for Håndkirurgi stiftes i 1991 og Overlæge Dr. Med. Troels Barfred blev selskabets første formand. Ved generalforsamlingen i 1992 havde selskabet 31 ordinære medlemmer (læger) og 13 associerede medlemmer (terapeuter).

Aktiviteter

Dansk Selskab for Håndkirurgi har i kraft af sin status som et videnskabeligt selskab en forpligtigelse til at arbejde for udviklingen af kvalitetssikring og forskning indenfor fagområdet.

Det er vigtigt at promovere området med henblik på rekruttering af kommende speciallæger og arbejde for etablering af et attraktivt uddannelsesforløb.

Selskabet afholder 2 videnskabelige møder hvert år, og tilrettelægger dertil symposier for et mere bredt forum af ortopædkirurger.

En anden ingrediens i det kvalitetsfremmende arbejde er initieringen og udarbejdelsen af klaringsrapporter.

Selskabet medvirker aktivt i den fagpolitiske debat, hovedsageligt med referencer til DOS og Dansk Medicinsk Selskab.

Medlemmer

Selskabet samler primært læger og ergoterapeuter med interesse i håndkirurgi. De ordinære medlemmer omfatter speciallæger med den af selskabet tilrådede videreuddannelse og håndkirurgi som fuldtidsbeskæftigelse, speciallæger med håndkirurgi som deltidsbeskæftigelse samt læger under uddannelse og speciallæger i andre discipliner med håndkirurgisk tilhørsforhold. De associerede medlemmer udgøres af ergoterapeuter, som regel med tæt

relation til den håndkirurgiske klinik. Medlemstallet er ved årsskifter 2002/2003: ordinære medlemmer og associerede medlemmer.

Samarbejdspartnere

En kvalitativ håndkirurgisk funktion kræver et tæt samarbejde med kollegaer indenfor ortopædkirurgien såvel som andre specialer. Narkoselæger, røntgenlæger og reumatologer indgår alle i den kreds af samarbejdspartnere. Ergoterapeuterne indgår ligeledes ofte i det kollektiv af behandlere der er af fundamental betydning for et kvalitativt behandlingsforløb. Der tegner sig et mønster hvor et grænseoverskridende samarbejde med skandinaviske håndkirurger fremover vil spille en større rolle.

Skandinavisk Håndkirurgisk Selskab

Det skandinaviske selskab har været aktivt siden oprettelsen i 1951. Strukturen i SHS har tidligere været baseret på individuelle medlemskaber. År 2002 har man i de nordiske lande besluttet at de nationale håndkirurgiske selskaber fremover skal indgå i Skandinavisk Håndkirurgisk Selskab, og dermed den internationale federation af håndkirurgiske selskaber. Det skandinaviske selskab kan dermed repræsenterer håndkirurgiens interesser i Norden med en større legitimitet end tidligere idet langt hovedparten af de aktive behandlere på området nu er samlet i samme organisation. Selskabet har til formål at fremme det videnskabelige arbejde og samarbejde på et interskandinavisk niveau og styrke kommunikationen mellem de håndkirurgiske virksomheder. Det er desuden en vision at skabe en række kurser af international kvalitet der til sammen kan udgøre en alment accepteret uddannelse

indenfor fagområdet i de Nordiske lande. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive Surgery and Hand Surgery tjener som selskabets officielle tidsskrift.

FESSH (Federation of the European Societies for Surgery of the Hand)

Danske Selskab for Håndkirurgi blev indvalgt i FESSH i 1992. Den Europæiske sammenslutning af håndkirurgiske selskaber arbejder via en række kommitterer med emner som uddannelse, akkreditering og videnskabelige strategier. Der er desuden en komite der er ansvarlig for udgivelsen af selskabets officielle tidsskrift: Den Europæiske udgave af Journal of Handsurgery. I et forsøg på at harmoniserer standarten indenfor uddannelsen af håndkirurger har man etableret en eksamen med såvel mundtlig som skriftlige komponenter. Denne eksamen afvikles i forbindelse med de videnskabelige kongresser hvert andet år. Selskabet har etableret et Europæisk informationscenter for håndkirurgi med kontor i England hvor fakta om håndkirurgi status i de respektive lande samles og distribueres til medlemmerne.